

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ อิทานิ ปาณาติปาตาทีนमारम्मณกถา ทสฺสียเต ฯ ปาณาติปาโต เจตถ ชีวิตนุทริ-
 ยारम्मणे อทินฺนาทานอพฺรหฺมจริยสุราเมรยมชฺชชุปฺปาตภูจฺจानานิ รูปมฺเมสุ รูปายตนาทโถบุญตร-
 สงฺขารารम्मณานิ มุสาวาทो ยสฺส มุสา ภณฺติ ตํ อารภิตวา ปวตฺตนโต สตฺตารम्मणे ฯ
 อพฺรหฺมจริยมฺปิ สตฺตารम्मณฺนฺติ เอเก ฯ เกจि อทินฺนาทานญจ ยथा สโตโต หริตพฺโพ โหติ
 ตथा สตฺตารम्मณฺนฺติ ฯ อปิเจตถ สงฺขารวเสน สत्เต อารภฺติ น ปณฺณตฺติวเสนํติ ปญฺจเวรวเสน
 ชุทฺทกปาฐวณฺณนํ วุตฺตํ ฯ

ปาณาติปาโต ชีวิตนุทริยารम्मณโต สงฺขารารम्मणे โหติ อทินฺนาทานํ สตฺตารम्मณํ वा
 สงฺขารารम्मณํ वा มิจฺจจาโร โฝฏฺฐพฺพวเสน สงฺขารารम्मणे สตฺตารम्मणेติปิ เอเก ฯ
 มุสาวาทो สตฺตารम्मणे वा สงฺขารารम्मणे वा ตถา ปิสฺถนฺวจา ผรฺสฺวจา สตฺตารम्मณาว
 สมฺพปฺลาโป ทิฏฺฐสฺสฺตมฺตฺวิญฺญาตวเสน สตฺตารम्मणे वा สงฺขารารम्मणे वा ตถา อภิชฺฌา
 พยาปาโท สตฺตารम्मणे มิจฺจาทิฏฺฐิ เตญฺมิกมฺมวเสน สงฺขารารम्मणा वा ปญฺจตฺติวเสน
 สตฺตารम्मणा วาติ อญฺจฺสาลินีสมฺมาทิฏฺฐิสฺสฺตสฺงคฺตีสฺสฺตวณฺณา ฯ

อทินฺนาทานํ สตฺตารम्मณฺนฺติ อิํ ปญฺจสิกฺขาปทา ปริตฺตารम्मณาเอวาติ อิมาย
 ปญฺหาปฺจจกปาเลีย วิรุชฺฌติ ฯ ยถฺหิ ปาณาติปาตาทิสฺสฺสฺยสฺส อารम्मณํ ตทฺเว ตตฺเวรมณฺเีย
 อารम्मณํ วิตฺติกมิตพฺพวตฺตุโต เอว ทิ วิรตีติ ฯ สตฺตารम्मณฺนฺติ वा สตฺตสงฺขาต-
 สงฺขารารम्मณตฺตเมว อุปาทาย วุตฺตนฺติ น โภจิ วิโรเช ฯ ตถา ทิ วุตฺตํ สมฺเมทฺวินฺทนฺยํ ยานิ
 เอตถ สตฺตารम्मณานีติ วุตฺตานิ ตานิ สโตโตติ สงฺขเต สงฺขเว เอว อารम्मณํ กโรนฺตีติ ฯ
 เอส นโย อิตฺ ปเรสุปิ ฯ วิสภาควตฺถุโน อิตฺถิ ปุริโสติ คเหตุพฺพโต สตฺตารम्मणेติ เอเก ฯ
 เอโก ทิฏฺฐุ เทว สุตฺตาทิทานา สมฺพปฺลปนฺ ทิฏฺฐสฺสฺตมฺตฺวิญฺญาตวเสน ฯ ตถา อภิชฺฌาติ
 เอตถ ตถาสทฺโท ทิฏฺฐสฺสฺตมฺตฺวิญฺญาตวเสนํติ อิทมฺปิ อุปสํหฺรติ น สตฺตสงฺขารารम्मณตฺตเมว
 ทสฺสนาทิวเสน อภิชฺฌายนโต ฯ นตฺถิ สตฺตา โอบปาติกาติ ปวตฺตมานาปิ มิจฺจาทิฏฺฐิ เตญฺมิก-
 มฺมวิสยาเอวาติ อธิปฺปาเยนสฺสา สงฺขารารम्मณตา วุตฺตา ฯ กถมฺปน มิจฺจาทิฏฺฐิยา สพฺเพ
 เตญฺมิกมฺมา อารम्मณา โหนฺตีติ ฯ สาธารณฺโต นตฺถิ สุกตทฺกฏานํ กมฺมานํ ผลิปาโกติ
 ปวตฺตมานาย อตฺถโต รูปารูปาวจรธมฺมาปิ คหิตา เอว โหนฺตีติ สมฺมาทิฏฺฐิสฺสฺตสฺงคฺตีสฺสฺตวณฺฎิเก ฯ

ปาณาติปาตาพฺยารम्मณกถา ฯ

[๒๔๒] อิทานิ ปาณาติปาตาหิณมารมณณกา ทสฺสียเต ฯ ปาณาติปาโต เจตถ ชีวิตนุทริยารมฺมโณ อทินฺนาทานอพฺรหฺมจฺริยสุราเมรยมชฺชปฺมาทภูฏานานิ ฐปฺธมฺเมสุ ฐปายตนาทิ-
 อญฺญตรสงฺขารารมฺมณานิ มุสาวาทิ **ยสฺส** มุสา ภณฺติ **ตํ** อารภิตฺวา ปวตฺตนาโต สตฺตารมฺมโณ ฯ
 อพฺรหฺมจฺริยมฺปิ สตฺตารมฺมณฺนฺติ เอเก ฯ เกจฺจ อทินฺนาทานญจ **ยทา** สโตโต หริตพฺโพ โหติ
ตทา สตฺตารมฺมณฺนฺติ ฯ อปีเจตถ สงฺขารวเสน สตฺเต อารภณฺติ น ปณฺณตฺติวเสนาติ ปญฺจเวรวเสน
 ชุทฺทกปาฐวณฺณนํ วุตฺตํ ฯ

[๒๔๓] ปาณาติปาโต ชีวิตินุทริยารมฺมณโต สงฺขารารมฺมโณ โหติ อทินฺนาทานํ
 สตฺตารมฺมณํ वा สงฺขารารมฺมณํ वा มิจฺจจาโร โฝฏฐพฺพวเสน สงฺขารารมฺมโณ สตฺตา-
รรมฺมโณติปิ เอเก ฯ

[๒๔๒] บัดนี้ จะแสดงกถาว่าด้วยอารมณ์ของอกุศลกรรมบถมีปาณาติบาตเป็นต้น ฯ
 ในอรรถกถาชุทฺทกปาฐะ ท่านกล่าวไว้ด้วยสามารถเวร ๕ ว่า "ก็บรรดาเวร ๕ นั้น ปาณาติบาต
 มีชีวิตินุทริยเป็นอารมณ์, อทินนาทาน อพฺรหฺมจฺริย และสุราเมรยมชฺชปมาทภูฏาน มีบรรดา
 ฐปธมทั้งหลาย มีสังขารมีฐปายตนะเป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นอารมณ์, มุสาวาท ชื่อว่ามี
 สัตว์เป็นอารมณ์ เพราะปรารถนา**ผู้**ที่มุสาวาทที่บุคคลพูดมุสาเป็นไป ฯ อาจารย์พวกหนึ่ง กล่าวว่า
 'แม้พฺรหฺมจฺริยะ ก็มีสัตว์เป็นอารมณ์' ฯ อาจารย์บางพวก กล่าวว่า 'และอทินนาทาน ก็ชื่อว่ามี
 สัตว์เป็นอารมณ์ ในกาลเมื่อสัตว์อันอทินนาทนายบุคคลพึงลักไป ฯ ก็แต่ว่า ในสังขารและ
 บัญญัติทั้ง ๒ นั้น อทินนาทนายบุคคลทั้งหลาย ย่อมปรารถนสัตว์ทั้งหลายด้วยสามารถสังขาร
 หาปรารถนด้วยสามารถบัญญัติไม่" ฯ

[๒๔๓] อรรถกถาอัฐุสสาลินีอรรถกถาสัมมาทิจฺฉิฏฺฐตรและสังคีติสฺสูตร ว่า "ปาณาติบาต
 ชื่อว่ามีสังขารเป็นอารมณ์ เพราะมีชีวิตินุทริยเป็นอารมณ์, อทินนาทาน มีสัตว์เป็นอารมณ์บ้าง
 มีสังขารเป็นอารมณ์บ้าง, มิจฺจจาโร มีสังขารเป็นอารมณ์ ด้วยสามารถความเป็นภาพอันบุคคล
 พึงถูกต้อง, อาจารย์พวกหนึ่ง กล่าวว่า 'มีสัตว์เป็นอารมณ์' บ้าง,

สตตารมมณฺหิตฺติ วา สตตสงฺขาตสงฺขารามมณฺหิตฺติเมว อุปาทาย วุตฺตุนฺหิตฺติ น โภจฺจि วิโรจฺจ ๑
ตถา ทิ วุตฺตํ สมนฺโหวิโนทฺทนิยํ ยานิ เอตฺถ สตตารมมณฺหานีติ วุตฺตานิ ตานิ สตฺเตติ สงฺขเต
สงฺขारे เอว อารมมณฺ กโรนฺหิตฺติ ๑ เอส นโย อิติ ปเรสุปิ ๑ วิสภาควตฺถุโน อิตฺถิ ปุริสเสติ
คเหตุพฺพโต สตตารมมณฺหิตฺติ เอเก ๑ เอโก ทิฏฺฐุ เทว สุตฺตาทิอาทินา สมฺพปฺลปเน ทิฏฺฐุสฺสฺสฺส-
มฺตฺตวิญฺญาตวเสน ๑ ตถา อภิชฺฌาติ เอตฺถ ตถาสทฺโท ทิฏฺฐุสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส-
อุปสํหริติ น สตตสงฺขารามมณฺหิตฺติเมว ทสฺสนาทิวเสน อภิชฺฌายนฺโต ๑ นตฺถิ สตฺตา โอบปาติกาติ
ปวตฺตมานาปิ มิจฺจาทิฏฺฐุ

อีกอย่างหนึ่ง บทว่า **สตตารมมณฺ** พระอรรถกถาจารย์ กล่าวมุ่งถึงความที่ทินนาทาน
มีสังขาร กล่าวคือสัตว์เป็นอารมณ์เหมือนกัน **เหตุนี้** จึงไม่มีความผิดอะไร ๑ จริงอย่างนั้น
ท่านกล่าวไว้ในอรรถกถาชื่อ สมนฺโหวิโนทฺทนิยํ 'ลิกขาบทเหล่านี้ใด พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ใน
วิภังค์แห่งลิกขาบทนี้ว่า 'มีสัตว์เป็นอารมณ์ ลิกขาบทเหล่านี้ ย่อมทำสังขารทั้งหลายที่นับว่า
สัตว์นั้นแล ให้เป็นอารมณ์' ๑ แม้ในลิกขาบทอื่นจากอทินนาทานนี้ ก็เช่นนี้ ๑ อาจารย์พวกหนึ่ง
กล่าวว่า 'มิจฺจาจาร ชื่อว่ามีสัตว์เป็นอารมณ์ เพราะวิสภาควตฺถุ (สิ่งที่เป็นข้าศึก) อันบุคคลพึง
ถือว่าสตรี บุรุษ' ๑ สมนฺพปฺลป มีสัตว์เป็นอารมณ์บ้าง มีสังขารเป็นอารมณ์บ้าง ด้วยสามารถ
รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฺฐัพพะ และธรรมารมณฺ ในเพราะการพูดเพื่อแจ้ง โดยนัยว่า 'ข้าพเจ้า
เห็นคนผู้หนึ่งได้ยิน ๒ เสียง' เป็นต้น ๑ ตถา คัพฺพทีในคำว่า **ตถา อภิชฺฌา** นี้ ย่อมประมวลมา
ซึ่งความแม้นี้ว่า ด้วยสามารถรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฺฐัพพะและธรรมารมณฺ ๑ แต่ทำให้
ประมวลมาซึ่งความที่อภิชฺฌา มีสัตว์และสังขารเป็นอารมณ์เท่านั้นไม่ เพราะเพ่งเล็งได้ด้วย
สามารถกิจมีการเห็นเป็นต้น ๑ พระอรรถกถาจารย์กล่าวความที่มิจฺจาทิฏฺฐุนี้มีสังขารเป็น
อารมณ์ ด้วยประสงค์ว่า 'มิจฺจาทิฏฺฐุแมที่เป็นไปอยู่ว่า สัตว์ทั้งหลายผู้ล้อยเกิดย่อมไม่มี' ดังนี้

เตภูมิกธมฺวิสยาเอวาทิ อธิปฺปาเยนสุสา สงฺขารารมณตา วุตฺตา ฯ กถมฺปน มิจฺจาทิฏฺฐิยา
สพฺเพ เตภูมิกธมฺมา อารมฺมณา โหนตฺตีติ ฯ สาธารณโต นตฺถิ สุกตทุกฺกานํ กมฺมานํ ผลวิปาโกติ
ปวตฺตมานาย อตฺถโต รุปรูปรวจรธฺมาปิ คหิตา เอว โหนตฺตีติ สมฺมาทิฏฺฐิสฺส
ปาณาติปาตาหฺยารมณกถา ฯ

ย่อมมีธรรมอันเป็นไปในภุมิ ๓ เป็นอารมณ์โดยแท้ ฯ **ถามว่า** 'ก็ธรรมอันเป็นไปในภุมิ ๓
ทั้งหมด เป็นอารมณ์ของมิจฺจาทิฏฺฐิอย่างไร ?' ฯ **แก้วว่า** 'โดยทั่วไป โดยความ แม้ธรรมอันเป็น
รูปาวจรและอรูปรวจรทั้งหลาย อันมิจฺจาทิฏฺฐิที่เป็นไปอยู่ว่า 'ผลวิบากแห่งกรรมทั้งหลายที่
บุคคลทำดีและทำชั่ว ไม่มี' ดังนี้ เป็นอันถือเอาแล้วทีเดียว' ฯ

กถาวาดัวยอารมณ์ของอกุศลกรรมบถมีปาณาติบาตเป็นต้น จบ ฯ